

Anoniem 'Maria als wildevrouw' (circa 1490-1500). Collectie Museum Catharijneconvent, Utrecht.

Schilderij

Maria als wildevrouw

De lichaamstaal van een heilige

Tekst Marloes de Moor

Maria Magdalena wordt doorgaans afgebeeld als een zedig figuur met een witte sluier en een kleed rondom naar schouders. Heel anders is dat op het middeleeuwse schilderij *Maria als wildevrouw*. Hoe kunnen we haar lichaamsbehandling op dit werk interpreteren?

Op dit schilderij is Maria geheel naakt en harig als een dier, met alleen haar borsten en knieën ontbloot. Wie gewend is aan haar kuise beeltenis, zou er haast ongemakkelijk van worden. Onterecht, als duidelijk wordt welke verhalen aan het schilderij ten grondslag liggen en de betekenis die er in de middeleeuwen aan werd ontleend.

Het op hout geschilderde werk is rond 1490 á 1500 gemaakt in een atelier in het Duitse Zwaben. 'De maker is onbekend,' vertelt Wendelien van Welie-Vink, initiatiefnemer en gastconservator van de tentoonstelling *Body Language*. 'Duidelijk is wel dat hij een volgeling is van de Duitse kunstschilder Stefan Lochner. Lochner stond bekend om zijn zoete schilderijen van engeltjes en popperige gezichtjes. Die stijl zie je in dit schilderij terug.'

Hun kleding zou onder invloed van de zon zijn weggeteerd

Om enig begrip van het werk te krijgen, is het volgens Van Welie-Vink belangrijk om de legende van Maria Aegyptiaca te kennen. 'Zij leeft als zondige prostituée in Egypte en trekt op met een groep matrozen die zij haar diensten verleent. Als ze met deze mannen een reis naar Jeruzalem wil maken, houden onzichtbare krachten haar tegen. Dat zet haar aan het denken over haar levensstijl. Ze besluit te gaan biechten. Als boetedoening voor haar zonden trekt ze met drie broden de woestijn in. Een jaar later komt ze

de monnik Zosimus tegen. Hij is op zoek naar heremieten, maar komt iets heel anders tegen: een harig wezen dat plotseling uit de struiken springt. Het is Maria Aegyptiaca. Zij vraagt hem om zijn mantel, want ze is geheel naakt. Zosimus is diep onder de indruk van haar boetedoening en besluit haar de heilige communie te geven. Maria sterft een jaar later en Zosimus vindt haar lichaam gemummificeerd terug op de plek waar hij haar ontmoette.'

Over het harige lichaam bij heiligen bestaan verschillende interpretaties. 'Zij zouden geen huis hebben en buiten leven, waardoor hun kleding onder invloed van de zon is weggeteerd en zij veel lichaamsbehandling kregen. Volgens een andere overlevering was het haar zo lang dat het over het lichaam viel,' vertelt Van Welie-Vink.

De legende van Maria Aegyptiaca wordt later vaak vermengd met die van Maria Magdalena. Zij waste met haar lange haren de voeten van Jezus. Ook Maria Magdalena had een zondige achtergrond, maar werd veel bekender dan Maria Aegyptiaca.

Naast deze twee legendes over Maria zijn er de verhalen over wildemannen en -vrouwen uit woeste bossen en woestijnen, die als eng en onbeschaafd werden gezien. 'Ze werden afgebeeld met een vacht op hun huid. Hun knieën waren kaal van het kruipen en de borsten moesten onbedekt zijn om kinderen te zogen. In de loop der tijd ontstond een positiever beeld en werden zij gezien als onschuldige wezens uit de natuur. Ze stonden symbool voor reinheid. De betekenis van wildeman en -vrouw versmolt met de twee heiligen.'

Museum Catharijneconvent
Lange Nieuwstraat 38
3512 PH Utrecht
+31 (0)30 231 38 35
www.catharijneconvent.nl

Geopend van maandag t/m vrijdag van 10.00-17.00 uur, op zaterdag en zondag van 11.00-17.00 uur. De tentoonstelling *Body Language* is te zien t/m 17 januari 2021, waar ook het schilderij *Maria als wildevrouw* wordt getoond.